

ПРИЙДУН М.І.
ст. гр. ОАБ-41

ЗМІСТ ТА АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Кожен економічний суб'єкт для досягнення бажаних результатів повинен мати у своєму розпорядженні оптимальну суму грошових коштів. Нестача коштів може негативно позначитися на діяльності підприємства і привести до неплатоспроможності, зниження ліквідності, збитковості і навіть припинення його функціонування як господарюючого суб'єкта ринку. Надлишок грошових коштів також може мати негативні наслідки для підприємства. Надлишкова грошова маса, яка не залучена у виробничо-комерційний оборот, не приносить доходу. Слід вказати, що на реальну вартість грошей впливають інфляційні процеси, знецінюючи їх у часі. Щоб приймати управлінські рішення, пов'язані із рухом грошових коштів, для досягнення найкращого ефекту господарської діяльності керівництву підприємством потрібна постійна поінформованість про стан грошових коштів. Отже, необхідні систематичний детальний аналіз і оцінка грошових потоків підприємства.

Мета аналізу грошових потоків полягає у розрахунку та отриманні відповідних параметрів, що дають об'єктивну, точну і своєчасну характеристику напрямків надходження та витрачання грошових коштів, обсягів, складу, структури, об'єктивних і суб'єктивних, зовнішніх і внутрішніх факторів, що здійснюють різний вплив на зміну грошових потоків [2].

Звіт про рух грошових коштів - основне джерело інформації для аналізу грошових потоків та прийняття рішень користувачами фінансової звітності. Він є найважливішим інструментом управління грошовим потоком. Даний звіт необхідний як менеджерам підприємства, так і зовнішнім користувачам - кредиторам, акціонерам, інвесторам і т. д., які за результатами його побудови та аналізу можуть побачити реальні доходи і витрати, а також оцінити: в якому обсязі і з яких джерел отримані грошові кошти та які основні напрямки їх витрачання; чи здатне підприємство забезпечити перевищення надходжень грошових коштів над виплатами та обслуговувати свої зобов'язання, чи достатньо коштів для ведення основної діяльності, в якій мірі підприємство може забезпечити інвестиційні потреби за

рахунок внутрішніх джерел коштів, чим пояснюється різниця між величиною отриманого прибутку і обсягом коштів та ін.

Звіт про рух грошових коштів доповнює інформацію балансу та звіту про фінансові результати. При аналізі фінансового стану підприємства часто перевага надається саме Звіту про рух грошових коштів.

Методологія складання звіту про рух грошових коштів підприємствами визначається НП (С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», відповідно до якого всі грошові потоки підприємства класифікуються за видами діяльності на три види: операційні, інвестиційні та фінансові [3].

Грошові потоки від операційної діяльності пов'язані із поточними операціями щодо формування прибутку (збитку) підприємства від вказаного виду діяльності. Ця інформація показує користувачам фінансової звітності рівень забезпеченості підприємства грошовими коштами, необхідними для підтримки фінансово-господарської діяльності на рівні існуючих обсягів виробництва, для виплати заробітної плати, для здійснення нових інвестицій без залучення зовнішніх джерел фінансування і прогнозування майбутніх грошових потоків від поточних операцій.

Другий вид грошових потоків - це потоки від інвестиційних операцій. Такі потоки дозволяють користувачам фінансової звітності оцінити рівень вкладень підприємства у створення необоротних активів, що забезпечують грошові надходження у майбутньому.

Третій вид грошових потоків - це потоки від фінансових операцій. Інформація про такі потоки забезпечує основу для прогнозування вимог кредиторів та акціонерів в частині майбутніх грошових потоків і майбутніх потреб підприємства щодо залучення боргового фінансування.

У звіті про рух грошових коштів кожен вид надходжень грошових коштів відображається окремо від платежів підприємства.

Сукупний результат руху коштів (чистий грошовий потік) повинен бути позитивним, але його структура може суттєво відрізнятись в залежності від стадії життєвого циклу, на якій знаходиться підприємство. Позитивний результат руху грошових коштів за операційною діяльністю свідчить про фінансове «здоров'я» підприємства, негативний потік за інвестиційною діяльністю (придбання необоротних активів) призводить до отримання вигоди в майбутньому і свідчить про розвиток підприємства. Позитивний

результат за фінансовою діяльністю відображає довіру основних кредиторів до підприємства.

На початку своєї діяльності основні надходження грошових коштів пов'язані, як правило з фінансовою діяльністю. На стадії росту і зрілості генерується істотний позитивний потік за операційною та фінансовою діяльністю. Корінні зміни в структурі грошового потоку відбуваються на стадії спаду - підприємство зазнає збитків від основної діяльності, має позитивний потік за інвестиційною діяльністю (викликаний продажем і ліквідацією основних засобів) і негативний результат за фінансовою діяльністю, пов'язаний з поверненням позичених коштів кредиторам.

Суб'єкти господарювання мають право самостійно обирати спосіб складання Звіту за прямим або непрямим методом із застосуванням відповідної форми звіту (форма № 3 прямий метод), (форма № 3-н непрямий метод) [1]. Однак, такий вибір підприємство повинно зафіксувати у наказі про облікову політику.

Необхідно вказати, що форми Звіту про рух грошових коштів відрізняються лише першим розділом «Рух грошових коштів в результаті операційної діяльності». Який би метод заповнення вказаного розділу суб'єкт господарювання не обрав, підсумкові рядки форми № 3 так і № 3-н, які відображають чистий рух коштів за операційною діяльністю мають бути однаковими.

При використанні прямого методу сума чистого грошового потоку визначається шляхом порівняння даних про надходження і витрачання коштів, отриманий результат коригується, починаючи з виручки від реалізації, і, потім, за всіма статтями витрат. При непрямому методі інформація про рух грошових коштів за операційною діяльністю розкривається шляхом коригування, яке починається з чистого прибутку (збитку) підприємства.

До переваг складання звіту за прямим методом можна віднести [5]:

- можливість показати основні джерела надходження та напрямки витрачання грошових коштів;
- можливість надавати оперативні висновки щодо достатності коштів для платежів за різними поточними зобов'язаннями;
- можливість встановлювати взаємозв'язок між обсягами продажу та виручкою від реалізації за звітний період та ін.

На практиці більшість підприємств щодня здійснює безліч операцій, що пов'язані із рухом готівки, тому надходження та витрачання грошових коштів досить важко аналізувати і класифікувати.

У зв'язку з цим прямий метод побудови на основі облікових даних часто є досить трудомістким навіть для внутрішніх бухгалтерських служб.. Основним недоліком розглянутого методу є те, що він не розкриває взаємозв'язку між отриманим фінансовим результатом і зміною абсолютного обсягу грошових коштів підприємства.

При використанні непрямого методу чистий прибуток або збиток підприємства коригуються з урахуванням результатів операцій негрошового характеру, а також змін, що відбулися в операційному оборотному капіталі. Таким чином, даний метод показує взаємозв'язок між різними видами діяльності підприємства, а також встановлює залежність між чистим прибутком і змінами в оборотних активах підприємства за звітний період. У довгостроковій перспективі цей метод дозволяє виявити найбільш проблемні «місця локалізації» заморожених грошових коштів та, відповідно, намітити шляхи виходу з подібної ситуації.

Порівнюючи непрямий метод із прямим можна виокремити такі його переваги [5]:

- дозволяє розкрити взаємозв'язок отриманого кінцевого фінансового результату і чистого грошового потоку (зміни грошових коштів);
- виконує контрольну функцію, так як дозволяє оцінити збалансованість показників Балансу, Звіту про фінансові результати та Звіту про рух грошових коштів;
- надає можливість побудувати Звіт про рух грошових коштів без залучення внутрішніх даних про обороти на рахунках грошових коштів підприємства.

Разом з тим надійність інформації, що розкривається в звіті про рух грошових коштів, який сформований непрямим методом, безпосередньо залежить від достовірності кінцевого фінансового результату відображеного у звіті про фінансові результати.

Аналітичне дослідження звіту про рух грошових коштів за прямим методом передбачає розрахунок і оцінку показників платоспроможності підприємства. Дані показники можуть бути розраховані як відношення грошових надходжень та витрачань грошових коштів за операційною діяльністю та діяльністю підприємства в цілому.

При прямому методі доцільно дослідити склад джерел надходження грошових коштів та напрямів їх витрачання в розрізі окремих видів діяльності, а також оцінити динаміку притоку і відтоку в звітному році у порівнянні з попереднім.

Аналіз грошових потоків підприємства включає розрахунок цілого ряду коефіцієнтів (якості грошових потоків, результативності використання грошових коштів, ліквідності грошових потоків), що дають можливість оцінити фінансовий стан та ліквідність підприємства [4]. При визначенні коефіцієнтів незалежно від методу складання звіту про рух грошових коштів, важливо використовувати не тільки дані минулого періоду, а й майбутнього (приблизні значення). Це допоможе спрогнозувати ситуацію для підприємства у подальшому, провести приблизну оцінку потоку грошових коштів майбутнього періоду.

Для оцінки динаміки грошових потоків порівнюють показники за різні періоди (таблиця 1).

Таблиця 1

Показники динаміки «Звіту про рух грошових коштів»

Коефіцієнт	Формула	Коментарій
Абсолютний приріст	$\Delta \text{ГП} = \text{ГП1} - \text{ГП0}$	Розраховується для виявлення швидкості зміни надходження, витрачання та залишку грошових коштів
Коефіцієнт росту	$\text{Кр} = \text{ГП1} / \text{ГП0}$	Характеризує відносну швидкість зміни грошового потоку
Темп росту	$\text{Тр} = \text{Кр} \times 100\%$	Дорівнює коефіцієнту зростання, вираженому у відсотках
Темп приросту	$\text{Тпр} = \text{Тр} - 100\%$	Характеризує виражену у відсотках зміну коефіцієнта зростання

Таким чином, Звіт про рух грошових коштів можна характеризувати як інструмент оцінювання здатності активів підприємства генерувати необхідний обсяг грошових коштів при здійсненні господарських операцій, що є одним з найважливіших критеріїв його успішності та стабільності функціонування.

Література:

1. Адамик Б. Вибір цільової спрямованості монетарної політики в Україні // Світ фінансів. — 2004. — Вип. 1. — С. 72-81.
2. Адамик, О.В.; Адамик, К.Б. Автоматизація обліку безготівкових коштів: проблеми формування інформації та технологія

її обробки // Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітянські аспекти: Збірник наукових праць за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної конференції (28-29 березня 2019 р.). Частина 2. – Дніпро: НМетАУ, 2019. – 545 с. – С. 442-451

3. Голяш І. Прогнозний аналіз ефективності функціонування підприємства / І. Голяш, С. Романів // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – Тернопіль : Вид-во Тернопільського НЕУ. – 2011. – Вип. 9, ч. 1. – С. 95-97

4. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності. Наказ М-ва фінансів України 28.03.2013 № 433: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv>.

5. Піскунова Н.О. Кількісна характеристика змінності грошових потоків підприємств України. Економічний аналіз: зб. наук. праць. Тернопіль. 2016. Т. 23. № 2. С. 146-153.

6. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 12.04.2019).

7. Саченко С. І. Економічна експертиза розрахунків з покупцями / С. І. Саченко, О. М. Черешнюк // Сучасні наукові погляди на вдосконалення економіки: перспективи та розвиток: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. - К.: Аналіт. центр «Нова економіка», 2016. - С. 69-72.

8. Серединська В.М. Загородна О.М., Р.В.Федорович. Економічний аналіз : навч. посіб./ за ред.. проф.. Р.В.Федоровича. Тернопіль: Астон., 2010. 416 с.

9. Спільник І.В. Загородна О.М. Грошові потоки підприємства: комплексний аналіз за даними фінансової звітності. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Тернопіль. 2017. Вип. 1-2. С. 62-80.

10. Черешнюк, О. Оцінка ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств / Оксана Черешнюк // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – Тернопіль, 2014. – № 3, т.15. – С. 218-224

11. Панасюк В.М., Бакум І.М. Ефективність розвитку соціальної інфраструктури регіону з орієнтацією на її пріоритетність // Бізнес Інформ. – 2017. – № 12, С. 144-147